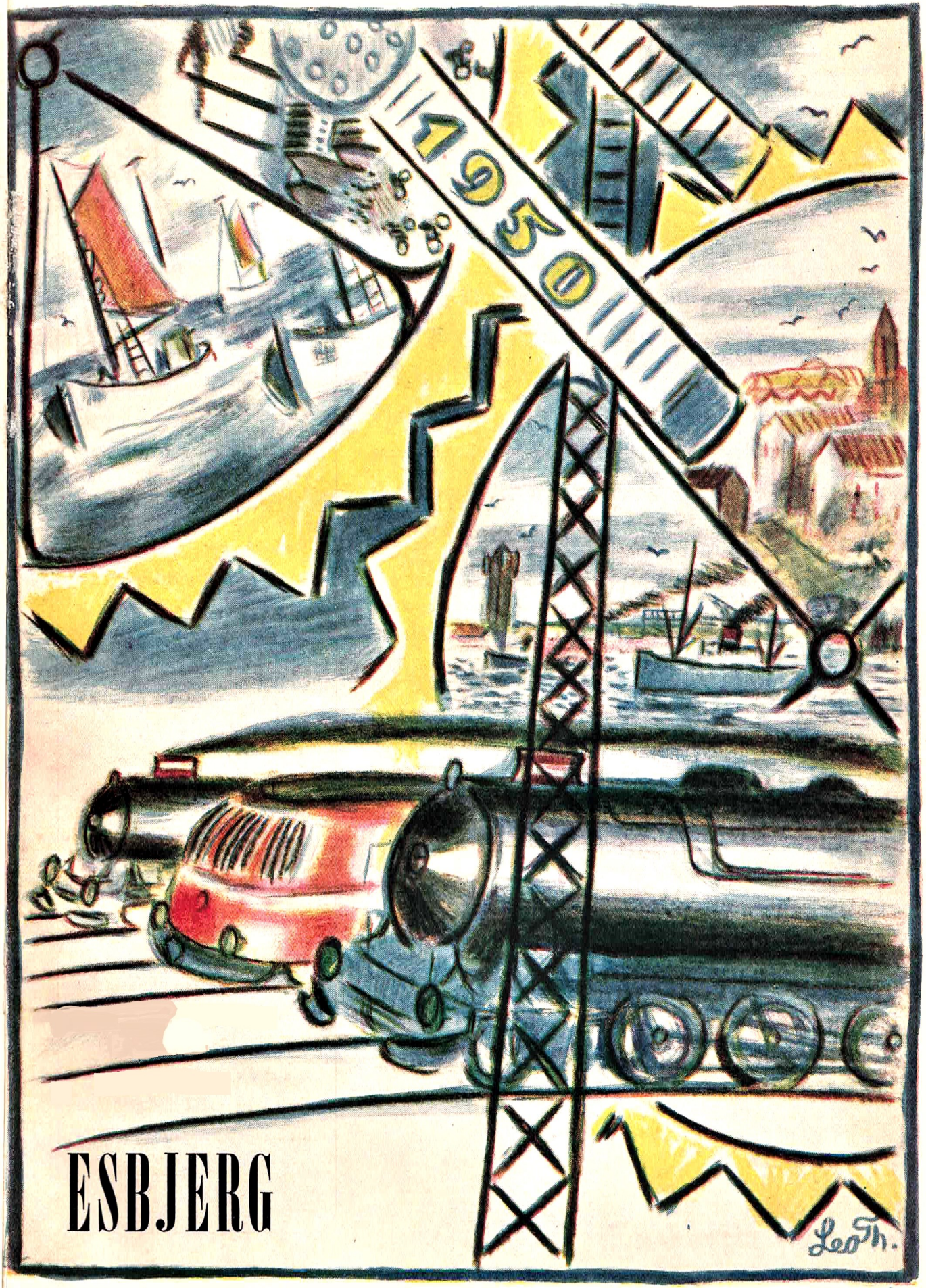

BY- OG ERHVERVSØKONOMISKE OVERSIGTER

9. årgang . Nr. 1 . Januar 1950

Endelig er vi nu i stand til at indfri nogle tidligere givne løfter, idet vi denne gang bringer stationsforstander P. N. Petersens artikel om statsbanernes udvikling for Esbjergs vedkommende, en artikel, som vist kan påregne en ikke ringe interesse hos dette tidsskrifts læsere, ikke alene fordi statsbanerne er en af byens største virksomheder, men også på grund af, at virksomheden efter sin art er af største betydning for udviklingen af en eksport- og importhavneby som Esbjerg.

Desuden bringer vi en oversigt over indtægts- og formueforholdene i Esbjerg kommune for skatteårene 1946-47, 1947-48 og 1948-49. Tidsskriftets artikler af denne art har hidtil kun omfattet et enkelt år, men da det nu er lykkedes skattevæsenet at komme a jour også med statistikken efter det store ekstraordinære arbejde med formueopgørelsen og engangsskatten, har vi benyttet lejligheden til også at bringe læserne a jour på dette felt.

stadsdirektør

»Esbjerg«

er udgivet af Esbjerg byråd og Esbjerg Erhvervsråd og redigeret af stadsdirektør Borchorst og erhvervsrådssekretær Ejgil Rasmussen.

Heftet udsendes normalt 3—4 gange årligt og bringer by- og erhvervsøkonomiske artikler og oversigter fra Esbjerg by. Det udsendes gratis til interesserede ved henvendelse til ekspeditionen: Esbjerg erhvervskontor, Torvet, telefon 2579.

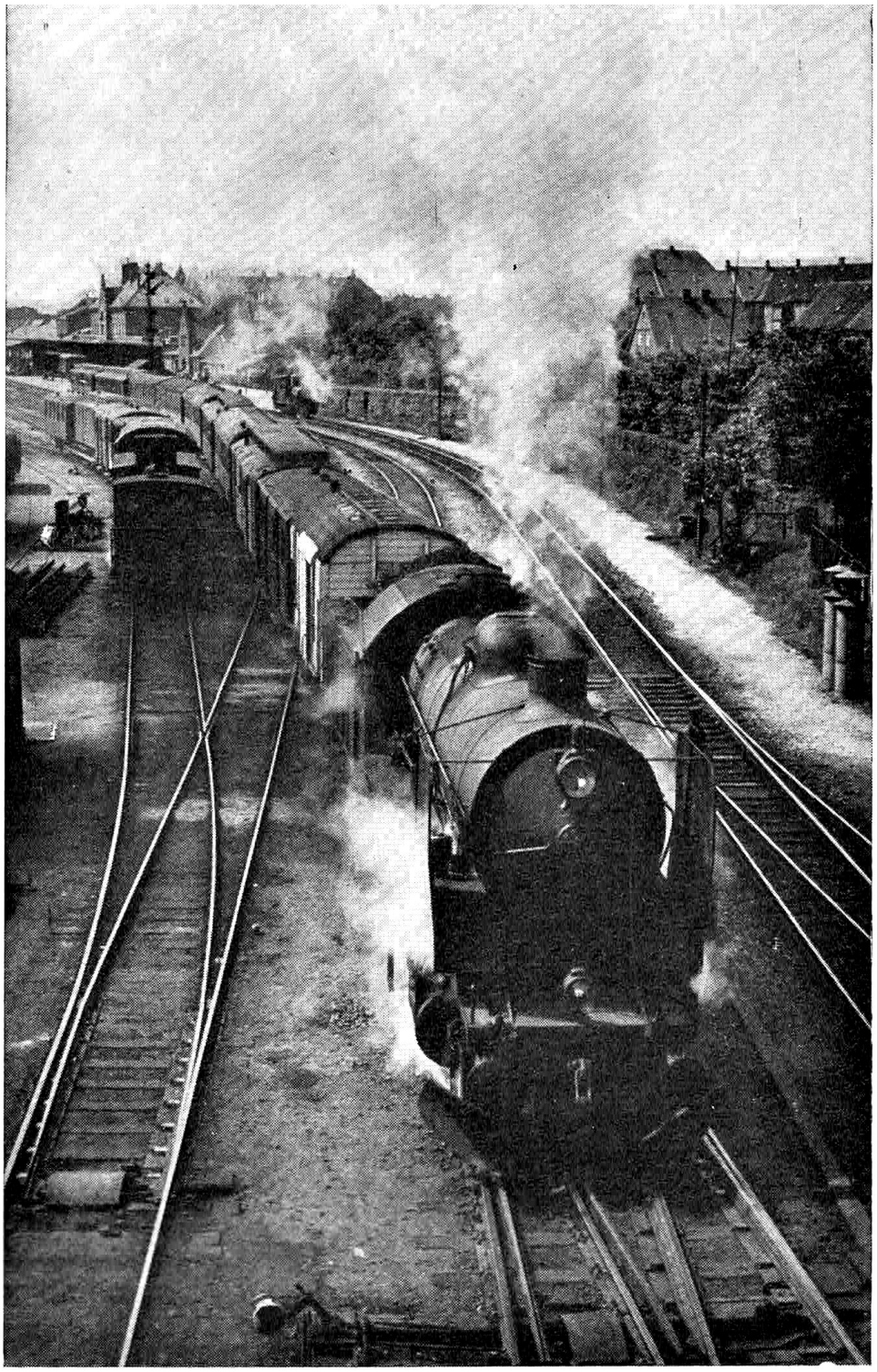
Næste nummer

indeholder bl. a. artikler om det nye stadion i Esbjerg og Esbjerg kommunes storstilede reklameindsats i udlandet for havnen.

Indhold

Forord	side 2
De danske Statsbaner	„ 3
Indkomstforholdene	„ 12
Kommunens arbejdsmark	„ 20
Hovedoversigt	„ 23

Redaktionen skylder læserne at oplyse, at manuskriptet til nærværende nummer er afgivet til bogtrykkeren allerede i november 1949, men at det på gr. af særlige vanskeligheder ved trykningen først har kunnet udkomme i januar 1950.

Middagsekspressen afgår fra Esbjerg station.

De danske Statsbaner i Esbjerg

Af stationsforstander
P. N. PETERSEN

Den 6. januar 1868 fremsatte indenrigsminister Estrup i rigsdagen lovforslag om anlæggelse af en havn ved »flækken« Esbjerg, ca. 1000 alen syd for fiskerlejet Strandby. Forslaget blev lovfæstet d. 24. april 1868. Samme dag vedtoges en lov om anlæggelse af flere andre jernbanelinier, hvoriblandt en jernbane fra Holstebro forbi Ringkøbing og Varde til havnen ved Esbjerg og en jernbane fra Esbjerg havn til et eller andet punkt på Jyllands østkyst, dog ikke nordligere end Vejle. Det blev senere ved lov af 14. maj 1870 vedtaget, at dette punkt skulle være Lunderskov, hvor banen tilsluttedes den allerede i 1866 åbnede jernbanelinie mellem Fredericia og Vojens.

Strækningen fra Varde over Esbjerg til Lunderskov og dermed Esbjerg station blev åbnet for offentlig trafik d. 3. oktober 1874. Esbjerg havn (nuværende dokhavn) åbnedes officielt i somme-

Esbjerg stations første stationsbygning set fra perronen.

ren samme år, kun få måneder før Esbjerg station toges i brug. Strækningerne Holstebro—Varde og Bramminge—Ribe blev begge åbnet i 1875.

Esbjerg station var dengang og er fremdeles anlagt som rebrussementstation, d. v. s. en mellemstation på en strækning, som ikke fortsætter gennem stationen, men hvor ind- og udkørsel til og fra stationen sker fra samme ende af denne.

Esbjergs første stationsbygning var et langt, lavt bræddehus med tjærepaptag; den lå langs Exnersgade, hvor nu ladesporene ligger og modsat den nuværende, der ligger ved Jernbanegade. Bolig for stationsforstanderen og en assistent forefandtes i en særskilt murstensbygning nord for stationsbygningen: den ligger der iøvrigt endnu og beboes af 2 af stationens funktionærer.

Statsbanernes nuværende chef, generaldirektør Emil Terkelsen, er iøvrigt født i samme tjenestebolig for 64 år siden; generaldirektørens fader var dengang trafikassistent og forrettede tjeneste ved Esbjerg station.

Mellem banegården og dokhavnen anlagdes en havnebane langs Østre Havnevej, den er på ældre havneplaner angivet som »hestebane«, hvorfor rangeringen mellem banegården og havnen formentlig i den allerførste tid skete ved anvendelse af heste. Rester af denne første havnebane kan endnu ses langs Østre Havnevej mellem Havnegade og Englandsgade samt udfor Dansk Andels Smøreksports bygninger.

Ved stationens ibrugtagen bestod personalet foruden stationsforstanderen af 1 assistent, 1 pakhuskarl, 1 overportør og 3 portører, ialt 6 mand, men byen var også kun en lille flække med kun få hundrede indbyggere. Dokhavnen og jernbanen skabte snart et vældigt liv, som er uden sidestykke her i landet, og ikke uden grund kaldtes Esbjerg dengang »Danmarks Chicago«. Togene bragte daglig skarer af arbejdssøgende, og salg af grunde samt opførelse af ejendomme skete med rivende hast. Trafikken på stationen steg fra dag til dag, bl. a. indgik store kvægtransporter fra Nordjyl-

land, Thy og Salling til markedet, der dengang lå på stationens terræn ved Exnersgade.

Stationspersonalets antal forøgedes, men holdt dog ikke trit med trafikkens udvikling. Personalet sled bravt i det dagen igennem; 8 timers arbejdsdag samt ugentlig fridag var dengang ukendte begreber. Kontorpersonalet undte sig dog som regel tid til i middagsstunden at trille en pot kegler om en kaffepunsch, der også dengang var vestkystboernes nationaldrik. Dette foregik på hotel »Esbjerg«, som lå på den modsatte side af Exnersgade og iøvrigt ligger der endnu, men nu anvendes til beboelse.

Stationsforstanderen, der naturligvis ej heller nægtede sig nydelsen af kaffepunscher, havde indført den skik, at såvel han som assistenterne lod sig pante for skat. Sognefogeden varslede udpantningen til at foregå i jernbanerestaurationen; de tilsagte mødte, betalte deres skat samt i gebyr 66 øre til sognefogeden, hvorefter denne gav nogle omgange kaffepunscher, alt under festlige former. Esbjerg var noget for sig dengang.

Havneområdet forøgedes, eksport og import tog et mægtigt opsving, og byens indbyggerantal steg med voldsom hast. Alt dette havde bl. a. til følge, at banegårdens kapacitet efterhånden blev for ringe til bestridelse af den voksende trafik. En banegårds levetid ansloges dengang til ca. 40 år; når en station opnåede denne alder, kunne den i almindelighed ikke mere på tilfredsstillende måde bestride trafikken og måtte ombygges og udvides, hvis man da ikke foretrak at bygge en ny og større banegård.

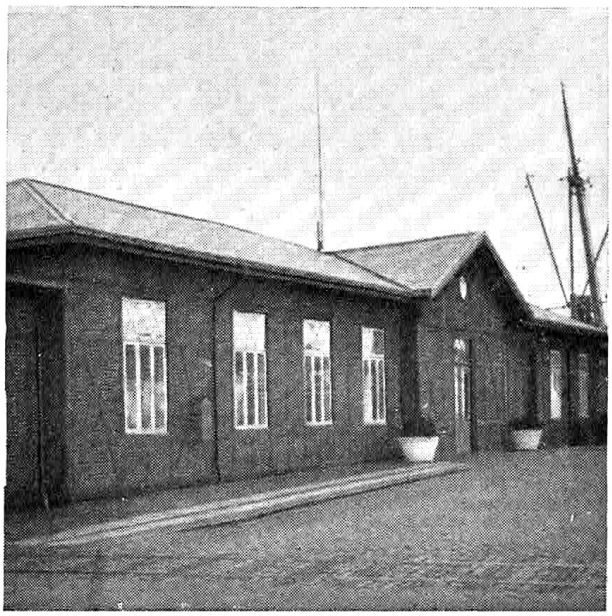
Allerede da Esbjerg station kun havde 20 år på bagen, var den for lille, og man måtte gå i gang med udarbejdelse af planer og tegninger til en udvidelse af stationspladsen og opførelse af en ny, større stationsbygning.

I 1903 var udvidelsen af sporområdet og opførelsen af den iøvrigt endnu benyttede stationsbygning tilendebragt, og den toges i brug. Samtidig toges en ny dobbeltsporet havnebane i brug, og man mente sig nu dækket langt ud i fremtiden.

De gamle, faldefærdige markedsbygninger på stationspladsen afløstes i 1913 af nye, større og velindrettede markedsstalde på Gamle Havn. Da kreatureksporten under den første verdenskrig i 1915—1916 var meget betydelig — en enkelt markedsdag tilførtes 5400 stykker kvæg og kalve

DSBs rutebil »Esbjerg-Sønderborg« foran Esbjerg jernbanestation.

Englandsstationen på Gl. Havn.

— måtte man nogle gange anvende både de nye og de gamle markedsstalde. Også under den meget betydelige eksport af levende og slagtet kvæg for ca. 2 år siden var såvel markedsstaldene som eksportslagteriets stalde flere gange fuldstændig fyldt med kvæg, og der måtte søges andre udveje til opstalding af slet ikke så få kreaturer.

Da fiskeriet på Vesterhavet med Esbjerg som basis antog stadig større omfang, byggedes omkring århundredskiftet en særlig fiskerihavn på dokhavnens vestside, den nukaldte færgehavn. Havnen toges i brug i 1902; på kajen blev opført 2 fiskepakningsbygninger, og statsbanerne oprettede godsekspedition og pakhus, som dog i 1923, ca. 3 år efter at fiskerihavnen på Ny Havn var taget i brug, atter nedlagdes. Statsbanernes lokaliteter på færgehavnen benyttes nu som kontor, ventesal og pakhus for Fanø-færgeriet.

Ved den nye fiskerihavn på Ny Havn oprettede statsbanerne omkring nytår 1920 faktisk en særskilt godsbanegård med ekspeditionsbygning og fiskeperron, hvorfra fisken fra fiskepakkerierne direkte indlæsses i jernbanevogne, samt ladespor til af- og pålæsning af vognladningsvise forsendelser.

For mange år siden var i travle tider på Ny Havns godsekspedition ca. 15 mand beskæftiget ved bogføring af ankommet og afgået gods, naturligvis hovedsagelig fisk. Nu foregår ekspedition af al slags gods til og fra alle havnene på godsekspeditionen på banegården, men der opretholdes stadig et kontor i ekspeditionsbygningen ved fiskeperronen, bl. a. til vejledning for forsendere, indbetaling af fragtomkostninger samt indlevering af postpakker og pengeforsendelser.

Ved anløbspladsen på Englandskajen for bådene fra Harwich byggede statsbanerne Englandsstationen til betjening af rejsende fra og til England; her er ekspeditionslokaler for statsbanerne, Det forenede Dampskibsselskab, toldvæsenet og statspolitiet m. v. I sin tid kørte damppersontog mellem hovedstationen og englandsstationen i tilslutning til englandsbådene samt 3 gange daglig i tilslutning til fanøfærgen, som oprindelig havde anløbsplads lige udenfor englandsstationen; denne plads er nu opfyldt og benyttes hovedsagelig af D. F. D. S. En række år ankom englandsbådene tidligt på aftenen, og passagererne, der skulle videre til København, fik lejlighed til at tilbringe aftenen på Esbjergs restaurationer og forlystelsessteder, indtil de afrejste ved midnatstid med sovevogn, og det var slet ikke ualmindeligt, at der måtte afsendes 6 fuldt belagte sovevogne herfra.

I 1935 dukkede lyntogene op, og også på ruten København—Esbjerg havn sattes de ind. Lyntoget Englænderens tider for ankomst og afgang til/fra Esbjerg tilpassedes englandsbådenes sejltider således, at rejsende nu ikke mere fik nævneværdigt ophold i Esbjerg, hvad der var et savn for byen, da de tidligere havde lagt en del penge i byens butikker og restaurationer.

Under besættelsen indstilledes Englandsruterne, og tyskerne okkuperede Englandsstationen til kaserne for marinere. Den var i en sørgelig forfatning, da vi atter overtog den efter tyskernes kapitulation, og det kostede banerne mange penge at gøre den brugelig igen. Ved stærk storm i forbindelse med højvande er det hændt, at vandet i havnen gik op over kajen; det er således sket, at vandet har stået mere end en halv meter over gulvhøjden på Englandsstationen. Vi havde håbet, at dette også ville ske, medens tyskerne benyttede den; desværre skete det ikke, ej heller blev den af-

Nye spisesal, Esbjerg station.

brændt eller bombet, så vi kunne få en ny Englandsbanegård.

I de sidste tolv måneder er ankommet små 36.000 passagerer med Harwichbådene, og et lignende antal er formentlig også afrejst til England. Hovedparten af disse 70.000 passagerer er befordret med lyntog Englænderen. Banerne har ikke på helt tilfredsstillende måde kunnet befordre dem med de specielle lakrøde lyntog, der har for få siddepladser og i særdeleshed langtfra tilstrækkelig mange I kl. pladser; desuden er bagagerummet utilstrækkeligt. Bl. a. derfor benyttes nu et motortog på 5 vogne som lyntog Englænderen; i dette har man i en periode kunnet købe spise- og drikkevarer ganske som i de rigtige lyntog, og motortoget kører med samme hastighed som lyntog. Kendere foretrækker iøvrigt kørsel i motortog fremfor i lyntog, da førstnævnte har en mere rolig gang, og pladsen i vognene er mindre kneben; men naturligvis virker deres mørkebrune udvendige maling ikke så festligt som de lakrøde lyntog.

Til bestridelse af forventet endnu større trafik på England har statsbanerne projekteret bygning af et helt nyt, elegant lyntog Englænderen; dette skulle blive på 7 vogne, hvilket vil nødvendiggøre nogen ombygning af Englandsstationen, idet den derværende perron er for kort til et så langt tog.

Esbjerg stations område strækker sig nu fra sandgraven udfor Grundtvigs Allé til olietankene nordvest for fiskerihavnen, ialt en strækning på mellem 5 og 6 kilometer. På stationen og havnen er anlagt ialt 52 km spor; tænker man sig disse lagt i forlængelse af hinanden, vil de danne et spor så langt som fra Esbjerg til et sted mellem Andst og Lunderskov stationer. Selve stationsbygningens indre har været under ombygning fra 1940 til i år; der er ved ombygningen skabt bedre arbejdsvilkår for personalet samt gode og hyggelige ventesale, ikke mindst en ganske tiltalende og intim spisesal.

I indeværende efterår er i stationsbygningen indrettet et statsbanerejsebureau, hvor man kan få oplysning om samt planlagt rejser såvel til indsom udlandet, og det hvad enten rejsen skal foregå pr. bane, skib eller luftfart, hotelplads reserveres, sove- og lyntogspladser reserveres, ligesom rejsebureauet assisterer ved ordning af pas- og valutaforhold i forbindelse med udenlandsrejser. Rejsebureauet betjenes af faguddannet personale og er meget gerne til tjeneste med al mulig rejsehjælp.

Forbindelsen mellem Esbjerg og Sønderborg pr. jernbane er langtfra god; men nu har statsbanerne fået koncession på en rutebillinie mellem Esbjerg og Sønderborg stationer over Ribe, Toftlund, Bev-

Statsbanernes rejsebureau i Esbjerg.

toft, Åbenrå, Gråsten. Ruten påbegyndtes den 1. december 1949; der køres to ture i hver retning daglig.

Som et led i bestræbelserne for at bringe forvirring i tyskernes troppetransporter sprængte modstandsbevægelsen d. 8. november 1944 vandtårnene, et maskinhus og begge signalhuse på stationen samt de fleste krydsningssporskifter på nordpladsen; endvidere kørtes et lokomotiv i drejeskiven. Det sinkede tyskernes transporter et døgn og forringede i nogen grad stationens fremtidige kapacitet, idet alle sporskifter efter signalhusenes bortsprængning må skiftes på stedet ved hånd-

Persontrafik.

Station	1/4 39 - 31/3 40		1/4 47 - 31/3 48	
	solgte billetter	kr.	solgte billetter	kr.
Esbjerg . .	124.413	746.837	257.480	2 585.449
Ålborg . .	127.297	938.537	289.941	3.692.891
Randers .	110.308	621.557	272.353	2.412 994
Århus H .	253.390	1.709.598	586.523	6.387.514
Horsens .	101.810	575 866	181.171	1.912.036
Vejle	127.258	611.717	217.231	1.986.835
Fredericia	143.788	647.590	274 125	2.256.455
Kolding .	114.885	601.384	188 628	1.774 640
Odense . .	258.290	1.646.856	374 676	4.384.554

Godstrafik.

Driftsåret 1/4 1939 - 31/3 1940.

Station	afs. gods i tons	ank. gods i tons	ialt tons	DSB's indtægt heraf i kr.
Esbjerg . .	187.394	342.824	530.218	5.439.115
Ålborg . .	163.051	116.957	280.008	3.090.944
Randers .	71.283	71.737	143.020	1.500.954
Århus H .	304.616	159.015	463.031	4.352.159
Horsens .	50.481	75.366	125.847	1 306.483
Vejle	100.105	76.675	176.780	1.464.128
Fredericia	196.229	39.636	235.865	1.659.279
Kolding .	95.864	79.951	175.815	1.985.003
Odense . .	133.113	208.159	341.272	3.773.904

Driftsåret 1/4 1947 - 31/3 1948.

Station	afs. gods i tons	ank. gods i tons	ialt tons	DSB's indtægt heraf i kr.
Esbjerg . .	170.473	275.043	445.516	7.475.468
Ålborg . .	185.491	218.053	403.544	6.833.585
Randers .	78.392	141.039	219.431	3.492.945
Århus H .	323.261	323.160	646.421	9.264.670
Horsens .	81.386	102.656	184.042	2.904.446
Vejle	83.795	228.600	312.395	3.321.203
Fredericia	241.865	58.193	300.058	3.381.416
Kolding .	115.225	88.559	203.784	3.847.023
Odense . .	172.370	293.976	466.346	7.884.405

kraft og aflåses med hængelås, hvilket altsammen forhen blev besørget mekanisk af een mand i signalhuset. Endvidere må samtlige tog under ind- og udkørsel have en portør på lokomotivet som lods. Disse forhold, der stadig består, kræver naturligvis mere personale, end der normalt anvendes, og merudgiften hertil udgør ca. 100.000 kr. årligt; en ganske anselig sum, foruden udgiften til et nyt sikringsanlæg, som er meget kostbart, og der vil antagelig endnu gå nogle år, inden det nye anlæg kan tages i brug; man benytter nemlig samtidig lejligheden til at foretage en udvidelse og omlægning af sporene, hvorved stationens kapacitet forøges; udgiften til nyt sikringsanlæg samt udvidelse og omlægning af sporanlæggene ansættes til 3,8 millioner kroner.

Der arbejdes endelig med planer om en fuldstændig omlægning af banelinien fra Tjæreborg til Guldager i forbindelse med anlæg af en helt ny stationsplads og stationsbygning i Esbjerg; disse planer, der iøvrigt er kædet sammen med Esbjerg byplan, kommer ganske sikkert ikke til udførelse de første mange år.

Tabellerne på foregående side viser Esbjerg stations trafikmæssige placering mellem de største købstadsstationer i Jylland samt Odense station, såvel hvad angår godstrafik som persontrafik samt indtægten heraf.

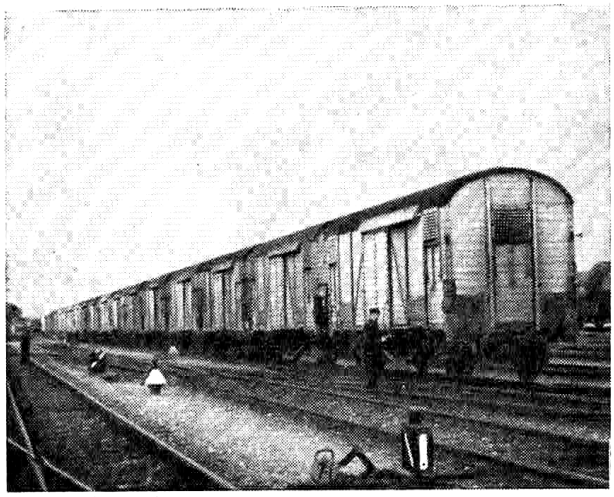
Tallene hidrører fra statsbanernes årsberetninger for 1939—1940, det sidste år før besættelsen, samt 1947—1948, efter besættelsens ophør. Iøvrigt er årsberetningen for 1947—1948 den sidst udkomne årsberetning, hvori stationernes trafik og indtægter er angivet. Statsbanernes regnskabsår løber fra 1. april til 31. marts næste år.

Som det fremgår af tabellerne, er Esbjerg station såvel hvad angår gods- som personbefordring i toppen.

Ved sammenligning af indtægterne må for alle stationer tages i betragtning, at der i 1946 blev gennemført en takstforhøjelse på ca. 10% for godsbefordring og ca. 20% for personbefordring.

Efter nytår 1947 havde vi over hele landet en vedholdende kulde- og frostperiode på ca. 6 uger, som virkede i høj grad hemmende på skibsfarten, og som efterhånden også lukkede alle havne, undtagen Esbjerg havn, der som sædvanlig under frostperioder var isfri. Mange skibe, der ellers ikke skulle anløbe Esbjerg, blev derfor nødsaget til at gå ind i Esbjerg havn for at laste eller losse her. Dette gav naturligvis Esbjerg havn og station en ganske ekstraordinær trafik, idet der i denne frostperiode ved godt og intensivt arbejde blev befordret ca. 8.000 læssede godsvogne fra og til Esbjerg havn.

For at danne sig en forestilling om omfanget af den i 1947—48 til og fra Esbjerg station befordrede godsmængde, 445.516 tons, kan det være nyttigt at have noget til sammenligning. Tænker man sig en sådan godsmængde læsset i 10 tons

Smørtog til Tjekkoslovakiet.

godsvogne, der sammenrangeres til en lang sammenhængende række vogne, vil et sådant tog nå fra Esbjerg over Fredericia—Århus til Frederikshavn og endda et godt stykke fra Frederikshavn mod Skagen.

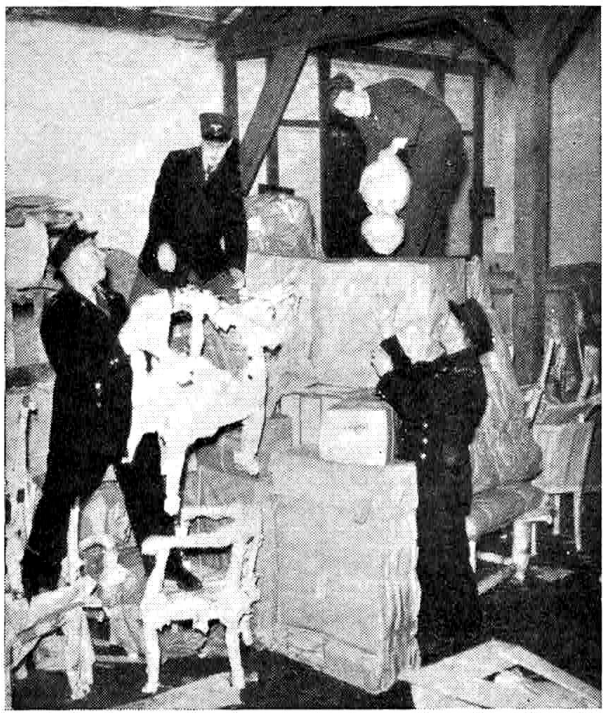
Esbjerg station er omrangeringsstation for vogne mellem stationerne nord og øst for Esbjerg.

I 1947—48 ankom 75.000 og afgik lige så mange godsvogne til og fra stationen, hvor der i samme driftsår ekspederedes 25.807 person- og godstog, d. v. s. ca. 70 tog daglig.

Skibsfarten på Esbjerg havn efter kapitulationen har i nogen grad skuffet forventningerne; det kan hænde, at både dokhavnen og trafikhavnen er ganske blottet for skibe; men efter afslutningen af den første verdenskrig (1914—18) var forholdet noget nær det samme; der skal tid til, før samhandelen trækker sig i lave igen.

Der er imidlertid befordret og befordres iøvrigt stadig fra Esbjerg sydpå pr. jernbane ganske betydelige godsmængder til forsyning af de allierede besættelsestropper samt til såvel de besatte som frie landes befolkning.

Disse transporter består hovedsagelig af levnedsmidler, ikke mindst smør og fisk. Herfra sendes ugentlig mange vognladninger smør bl. a. til Tjekkoslovakiet og Schweitz; nogle gange er smørret afsendt i tog, som udelukkende bestod af smørvogne, som vist på fotografiet på denne side, dette tog bestod af 20 smør-vogne, hvis smørindhold til-

Godsstabling i pakhuset.

sammen repræsenterede en salgsværdi af mere end 2 millioner kr. Af fisk sendes daglig flere vognladninger til Italien (bl. a. sildehajer og tunfisk), Schweitz, Ungarn, Østrig og Tjekkoslovakiet samt Tyskland. Endvidere er pr. jernbane periodisk afsendt betydelige transporter kartofler, levende kvæg og heste.

Til forsendelse af fisk og andre letfordærvelige varer anvendes i stor udstrækning kølevogne; der er således i 1948 herfra afsendt ca. 2000 læssede kølevogne.

Afskibning af landbrugsprodukter over Esbjerg havn er, som foran berørt, langtfra nået op på samme højde som før krigen, og importen fra oversøiske lande er endnu kun af forholdsvis mindre omfang. Der er dog alligevel en jævn god trafik på havneområdet, idet mange handelsselskaber, fabrikker og andre virksomheder har til huse på havnene, hvor der er opført store pakhuse og fabrikker, og nye kommer stadig til; de sidste år således fiskepakkerier, fiskerøgerier, fiskesalterier, flaskegasfabrik, sildeoliefabrik, kartoffelpakhus, kornsilo m. v. Under opførelse er for tiden: Dansk landbrugs køle- og frysehus på Englandskajen, hvis opførelse er anslået til at koste 9—10 millioner kr., og hvor der samtidig skal kunne nedfryses og opbevares kødet af 10.000 slagtede dyr.

De fleste virksomheder på havnene har enten jernbanespor til deres lagerplads eller pakhus, eller også ligger de ikke ret langt fra et havnespor, hvor der kan af- og pålæsses jernbanevogne; dette er af stor betydning for virksomhederne, både transportmæssigt og pekuniært, og er i tider, hvor skibsfarten er mindre væsentlig, med til at skabe det liv, både arbejdsmæssigt og jernbanemæssigt, som en havn ikke gerne må være foruden; der er således i kalenderåret 1948 læsset 16.223 og tømt 22.349 jernbanevogne alene på havnene.

Esbjerg stations godsekspedition er blandt de allerstørste i landet, ved pakhuset behandles daglig ca. 125 godsvogne, der læsses med, henholdsvis tømmes for stykgods fra og til Esbjerg samt stykgods, som under transit skal omlæsses her til andre strækningsvogne.

Stationen benytter for tiden 5 rangermaskiner daglig; i travle tider naturligvis flere, alt afpasset efter behovet; desuden har stationen en lastbil, hovedsagelig til hurtig transport af stykgodssendinger af fisk mellem Ny Havn og togene fra og til Esbjerg station; lastbilen kører efter en fast plan så godt som uafbrudt fra kl. 5 til kl. 19.

Endvidere findes i Esbjerg et maskindepot med plads til 30 lokomotiver samt et vognværksted.

Til bestridelse af det mangeartede jernbane-

Godslæsning fra pakhuset.

Esbjerg Jernbane Orkester.

arbejde, der udføres i Esbjerg, anvendtes pr. 1. december i år (1949) følgende personalestyrke:

Kontorpersonale	45
Plads- og pakhuspersonale	220
Togpersonale	77
Lokomotivpersonale	84
Remisse- og vognværkstedspersonale	119
Banevedligeholdelsespersonale ...	40
ialt	585 personer,

hvoraf 480 er tjenestemænd og resten, 105, er ekstraarbejdere. Antallet af sidstnævnte kategori varierer efter det øjeblikkelige behov.

Udgiften til lønning af dette store personale udgør for tiden ca. 4.400.000 kr. årlig, en lønindtægt, der må være af væsentlig interesse for byens skattevæsen og handlende.

Esbjerg er Danmarks udfaldsport mod vest og passeres årlig af mange tusinde udlændinge. For at kunne give disse en god service har der de sidste vintre efter personalets eget ønske været afholdt repetitionskursus i engelsk og fransk sprog for kontorpersonalet.

Blandt personalet indenfor de øvrige tjenestekategorier er, iøvrigt med elskværdig pekuniær støtte af kommunen og flere store firmaer, oprettet et jernbaneorkester, der nu har bestået i 7 år og har udviklet sig til et virkelig godt amatørorkester, som ikke alene fornøjer kollegaer med musik ved festlige lejligheder, men også velvilligst medvirker på minde- og højtidsdage samt ved offentlige velgørenhedsforanstaltninger m. v. både her i Esbjerg og andre steder. Desuden findes blandt personalet flinke amatørskuespillere, der hver vinter med liv og sjæl indøver et teaterstykke, som de så glæder os med ved de årlige personalesammenkomster. Naturligvis har jernbanefolkene i Esbjerg også deres egen idrætsforening, der dyrker fodbold og anden legemlig idræt, og som også har gjort sig fordelagtig bemærket ved idrætsstævner.

Esbjerg jernbanestation er så godt som jævnaldrende med Esbjerg by; ligesom byen nu er en af Danmarks største, er stationen gennem årene vokset op til at være en af landets største jernbanestationer. Mange blandt personalet er »indfødte«, og ikke så få har eget hus. Såvel naturligvis disse som hovedparten af det øvrige personale, der kommer udefra, sætter pris på den friske havbrise samt den ligefremme og usnobbede »atmosfære«, der kendetegner livet i Esbjerg.

Indkomstforholdene i Esbjerg i 1945, 1946 og 1947

A. *Indledende bemærkninger.*

I nærværende hefte er — på grundlag af oplysninger fra Esbjerg skattevæsen — for skatteårene 1946-47, 1947-48 og 1948-49 givet en oversigt over indtægts- og formueforholdene for de forskellige erhverv i Esbjerg, således som det fremgår af ligningen til personlig opholdskommuneskat. Undersøgelsen er en videreførsel af de tidligere givne lignende oversigter her i tidsskriftet. Den sidste — for skatteåret 1945-46 svarende til kalenderåret 1944 — findes i tidsskriftets nr. 3, december 1948.

Indkomstbeløbene refererer sig ganske overvejende til kalenderårene 1945, 1946 og 1947 og formuebeløbene til udgangen af disse år.

Som tidligere må det fremhæves, at der ved indkomst overalt forstås den ansatte indkomst, altså den indkomst, der fremkommer efter fradrag af betalte personlige skatter og de i henhold til skatteloven tilladte fradrag for forsikringer, der som bekendt ikke må overstige 400 kr.

I en periode med svingende indkomster vil fradragene for de betalte skatter selvsagt være at have i erindring ved bestemmelsen af indkomstudviklingen for de forskellige erhverv.

For så vidt angår formuen, er der bortset fra indbo, gangklæder, smykker o. l. samt ikke forfaldne livsforsikringssummer, idet værdien heraf ikke betragtes som skattepligtig formue.

Endvidere må bemærkes, at de for de enkelte erhverv anførte gennemsnitsindkomster ikke ganske kan tages som udtryk for den indkomst, erhvervet som sådan afkaster, idet indkomstbeløbene omfatter den pågældende skatteyders samlede indkomst, uanset hvorfra den stammer. I denne forbindelse fremhæves, at formueindtægter er medregnet i indkomstbeløbene, selv om formuen helt eller delvis er anbragt udenfor den pågældendes hovederhverv.

Endelig må haves i erindring, at undersøgelsen er baseret på tal, som senere kan være ændret — i opad- eller nedadgående retning — af skattemyndighederne.

Til oversigten, der findes på heftets sidste sider, og som giver oplysninger om indtægts- og erhvervsforhold for årene 1945, 1946 og 1947, knyttes følgende kommentarer:

B. *Indkomstudviklingen i Esbjerg.*

Hovedresultaterne fremgår af nedenstående tabel 1.

Antallet af skatteydere er — når bortses fra 1945 — steget siden 1939.

Den kraftige stigning for skatteåret 1945-46

Tabel 1. Indkomstudvikling i Esbjerg.

År	Antal skatteydere		Samlet ansat indkomst		Gennemsn. indkomst pr. skatteyder		Gennemsn. indkomst pr. indbygger	
	absol. tal	stign. i %	mill. kr.	stign. i %	kr.	stign. i %	kr.	stign. i %
1939	14.860		35,4		2.385		1.093	
1940	15.164	2,0	43,4	22,6	2.859	19,9	1.298	18,7
1941	15.621	3,0	58,5	34,8	3.743	30,9	1.719	32,4
1942	15.975	2,3	68,2	16,6	4.270	14,1	1.944	13,1
1943	16.856	5,5	82,4	20,8	4.890	14,5	2.239	15,2
1944	20.259	20,2	[1])97,8	18,7	[2])4 830	÷1,2	[3])2.226	÷0,6
1945	20.170	÷0,4	93,2	÷4,7	4.622	÷4,3	2.086	÷6,3
1946	20.255	0,4	104,6	12,3	5.167	11,8	2.330	11,7
1947	20.587	1,6	108,0	3,2	5.247	1,5	2.354	1,0

[1]) Heraf Jerne 13,5. [2]) Excl. Jerne 4.886. [3]) Excl. Jerne 2.255.

Tabel 2. Procentvis ændring i gennemsnitsindkomsten i landets hovedområder.

	Ændring fra								
	1939 til 1940	1940 til 1941	1941 til 1942	1942 til 1943	1943 til 1944	1944 til 1945	1945 til 1946	1946 til 1947	1939 til 1947
Hovedstaden	÷2,9	8,5	9,6	6,9	8,5	9,9	17,6	8,0	88,0
Provinsbyerne	5,2	12,3	12,7	12,3	9,6	3,6	11,7	7,7	101,3
heraf Esbjerg	19,9	30,9	14,1	14,5	÷1,2	÷4,3	11,8	1,5	120,0
Landkommunerne	8,6	18,9	8,2	15,6	12,7	8,1	7,5	6,9	122,6
Hele landet	3,0	13,5	9,8	11,8	10,5	7,5	11,8	7,5	103,7

svarende til kalenderåret 1944 skyldes Jernes indlemmelse i Esbjerg købstad fra 1. april 1945. I denne forbindelse bemærkes, at ved sammenligning med tallene for årene forud for 1944 må indlemmelsen haves i erindring. Det indlemmede område er overvejende landdistrikt og ligger derfor på et noget lavere indtægtsniveau end Esbjerg købstad.

Den samlede stigning i antal skatteydere fra 1939 til 1947 udgør 38,5 %.

Den samlede, ansatte indkomst er steget langt stærkere end antallet af skatteydere, nemlig fra 35,4 mill. kr. i 1939 til 108,0 mill. kr. i 1947 eller 205,1 %.

Denne kraftige stigning i indkomsten afspejler sig naturligt i den beregnede, gennemsnitlige indkomst pr. skatteyder og pr. indbygger. Den gennemsnitlige indkomst pr. skatteyder er steget fra 2.385 kr. i 1939 til 5.247 kr. i 1947 eller med 120,0 %, medens den gennemsnitlige indkomst pr. indbygger er steget fra 1.093 kr. i 1939 til 2.354 kr. i 1947 svarende til 115,4 %.

Indtægtsfremgangen i Esbjerg har under og efter krigen som helhed været betydelig højere end i hovedstaden og provinsbyerne tilsammen. Dette er nærmere belyst i tabel 2, der er udarbejdet på grundlag af oplysninger i statistiske efterretninger udgivet af det statistiske departement.

Det vil dog ses, at indkomsstigningen i Esbjerg

Tabel 3. Gennemsnitlig indkomst pr. indbygger i de større jyske byer.

	1939 kr.	1945 kr.	1946 kr.	1947 kr.
Århus	1.175	1.992	2.231	2.378
Ålborg	1.216	1.963	2.200	2.273
Esbjerg	1.093	2.086	2.330	2.354
Randers	1.058	1.821	2.021	2.114
Horsens	1.101	1.906	2.143	2.232
Vejle	1.157	1.884	2.069	2.152

Tabel 4. Fordelingen af skatteydere på indkomstgrupper.

Indkomstgruppe	Antal skatteydere				Procentvis fordeling			
	1939	1945	1946	1947	1939	1945	1946	1947
Under 2000 kr.	7.673	5.818	4.635	4 691	51,6	28,9	22,9	22,8
2—3000 »	3.092	2.606	2.643	2.240	20,8	12,9	13,0	10,9
3—5000 »	3.026	5.874	4.712	4.433	20,4	29,1	23,3	21,5
5—7000 »	601	3.220	4.569	5.034	4,0	15,9	22,6	24,5
7—10000 »	233	1.276	2.050	2.468	1,6	6,3	10,1	12,0
10—20000 »	178	930	1.203	1.339	1,2	4,6	5,9	6,5
20—100000 »	57	436	437	375	0,4	2,2	2,2	1,8
100000 » og derover	0	10	6	7	—	0,1	—	—
	14.860	20.170	20.255	20.587	100,0	100,0	100.0	100,0

siden 1943 ikke har holdt trit med gennemsnittet for samtlige provinsbyer.

I tabel 3 er anført den gennemsnitlige indkomst pr. indbygger i de større jyske byer. Det fremgår heraf, at Esbjerg — indkomstmæssigt — har forbedret stillingen meget væsentligt i forhold til de øvrige byer.

Indkomstfordeling.

I tabel 4 er givet en oversigt over såvel antallet af skatteydere som den procentvise fordeling i de forskellige indkomstgrupper i årene 1939 og 1945-47.

Den ved de foregående undersøgelser konstaterede stærke oprykning fra de lavere indkomstgrupper til de højere i forhold til 1939 er fortsat i 1945, 1946 og 1947.

Medens ca. halvdelen af indtægterne i 1939 lå under 2.000 kr., var der i 1947 kun godt ⅕ under denne indtægtsgrænse. Selv mellemindtægterne i indtægtsgrupperne 2.000—5.000 kr. har været svagere repræsenteret i årene under og efter krigen, således at resultatet er blevet en stærkere ophobning omkring indtægtsgrupperne over 5.000 kr.

Det ses endvidere af tabellen, at der har været stærk stigning i antallet af store indtægter. I 1939 var der 57 med over 20.000 kr. i indtægt, men i 1947 382. I 1939 havde ingen skatteydere over 100.000 kr. i indtægt, i 1945 var der 10 og i 1947 7 sådanne.

Til yderligere belysning af den ujævne indkomstfordeling er for 1947 i tabel 5 angivet antallet af skatteydere samt disses indkomst fordelt procentvis på indkomstgrupper. Det fremgår af tabellen, at 55 % af skatteyderne havde under 5.000 kr. i indtægt, medens kun 25,9 % af indkomstmassen lå under 5.000 kr. 8,5 % af skatteyderne havde over 10.000 kr. i indtægt og havde indtjent 28,3 % af den samlede indkomst.

Tabel 5. Antallet af skatteydere i 1947 samt disses indkomst fordelt procentvis på indkomstgrupper.

Indkomstgruppe	Procentvis fordeling af	
	skatteydere	indkomst
Indtil 1999 kr.	22,7	4,1
2000—2999 »	10,8	5,1
3000—3999 »	9,4	6,2
4000—4999 »	12,1	10,5
5000—5999 »	14,7	15,3
6000—7999 »	15,6	20,0
8000—9999 »	6,2	10,5
10000—14999 »	5,0	11,2
15000—19999 »	1,6	5,0
20000—29999 »	1,0	4,5
30000—49999 »	0,7	4,6
50000 kr. og derover	0,2	3,0
Tilsammen	100,0	100,0

C. *Indkomstfordelingen efter erhvervsgrupper.*

Ved erhvervsgrupperingen er fulgt de samme retningslinier, som har været fulgt siden under-

Tabel 6. Gennemsnitlig indkomst for skatteydere, hvis virksomhed er baseret på fiskerierhverv.

	Gennemsnitlig indkomst				Procentvis stigning			
	1939	1945	1946	1947	1944 til 1945	1945 til 1946	1946 til 1947	1939 til 1947
	kr.	kr.	kr.	kr.				
Fiskeskippere	4.107	17.941	16.671	14.154	14,9	÷ 7,1	÷15,1	244,6
Fiskeeksportører	8.016	29.877	19.340	13.727	92,0	÷35,3	÷29,0	71,2
Andre selvstændige erhvervsdrivende med erhverv baseret på fiskeri	4.192	10.449	12.674	11.875	÷46,7	21,3	÷ 6,3	183,3
Partfiskere	2.335	7.061	7.194	7.362	÷11,4	1,9	2,3	215,3
Fiskepakkere	2.429	4.476	5.325	5.197	÷ 3,6	19,0	÷ 2,4	114,0
Andre arbejdere ved fiskeri	2.458	3.877	5.037	5.079	÷11,3	29,9	0,8	106,6
Tilsammen	2.946	9.407	8.727	8.091				

Tabel 7. Formueforhold for skatteydere, hvis virksomhed er baseret på fiskerierhverv.

	Antal skatteydere med formue				Gennemsnitlig formue pr. formueskatteyder			
	1939	1945	1946	1947	1939	1945	1946	1947
					kr.	kr.	kr.	kr.
Fiskeskippere	224	367	390	392	18.703	81.834	80.508	78.858
Fiskeeksportører	42	80	90	92	32.414	111.709	99.831	69.799
Andre erhvervsdrivende med erhverv baseret på fiskeri	46	34	47	54	20.004	69.050	70.022	62.272
Partfiskere	100	413	724	686	2.628	7.835	6.352	6.403
Fiskepakkere	25	77	164	153	2.536	7.004	4.879	4.978
Andre arbejdere ved fiskeri	53	80	196	188	4.698	5.734	5.141	5.126

søgelsen for 1943, således at der er mulighed for at foretage sammenligning mellem årene indbyrdes.

Der er ikke mulighed for at sammenligne direkte med 1939 for samtlige erhvervsgruppers vedkommende, idet erhvervsgrupperingen fra og med undersøgelsen for 1942 undergik visse ændringer i forhold til tidligere inddelinger.

1. *Fiskerierhvervet.*

Af de tidligere undersøgelser fremgik, at fiskerierhvervet som helhed under krigen og indtil 1943 havde en voldsom indtægtsfremgang.

Stigningen var særlig kraftig fra 1939 til 1942. Navnlig fremhæves stigningen, der fandt sted for fiskeskippere (godt 500 %) og partfiskere (godt 500 %). Fra 1942 til 1943 var stigningen mere behersket, hvilket dog skyldtes de store beløb, der i 1943 kom til fradrag for betalte skatter. Fra 1943 til 1944 var der for fiskerierhvervet set under eet indtægtsnedgang, der delvis var reel, idet fiskeriets udbytte var en del mindre i 1944 end i 1943.

I tabel 6 er givet en oversigt over gennemsnitsindkomsterne for skatteydere, hvis virksomhed er baseret på fiskerierhverv.

At den store stigning i indkomsten i de første krigsår skulle holde, endsige fortsætte, har natur-

Tabel 8. Gennemsnitlig indkomst for selvstændige ved håndværk og industri.

	Gennemsn. indkomst	Procentvis stigning
	kr.	
1943	7.468	—
1944	8.711	16,6
1945	7.371	÷15,4
1946	7.656	3,9
1947	7.329	÷ 4,3

Tabel 9. Gennemsnitlig indkomst indenfor byggehåndværket.

	Gennemsnitlig indkomst				Procentvis stigning			
	1939	1945	1946	1947	1945	1946	1947	1939÷47
	kr.	kr.	kr.	kr.				
Murermestre	5.938	8.334	8.542	8.477	÷43,5	2,5	÷0,8	42,8
Tømrermestre	4.935	8.012	8.230	7.919	÷26,2	2,7	÷3,8	60,5
Snedkermestre	3.850	9.806	7.429	8.026	22,2	÷24,2	8,0	108,5
Malermestre	3.577	7.876	7.613	7.030	÷15,0	÷ 3,3	÷7,7	96,5
Glarmestre	2.733	11.139	8.190	7.716	27,5	÷26,5	÷5,8	182,3
Blikkenslagere, vand- og gasmestre	4.122	6.658	8.041	8.456	÷ 9,8	20,8	5,2	105,1

ligvis ikke været at forvente, og årene 1945, 1946 og 1947 viser da også udpræget faldende tendens for erhvervet som helhed, og navnlig bemærkes en væsentlig tilbagegang for fiskeskippere og fiskeeksportører.

Indtægterne ligger dog som helhed betragtet på et meget højt niveau i forhold til 1939. Den samlede ansatte indkomst udgjorde således i 1939 4,9 mill. kr. og i 1947 21,1 mill. kr.

I tabel 7 er til belysning af *formueforholdene* anført antal personer med formue og den gennemsnitlige formue pr. formueskatteyder. Man bemærker også her en nedadgående tendens.

2. *Håndværk og industri.*

På grund af den ændrede erhvervsgruppering er det for denne gruppe vanskeligt at foretage sammenligning med 1939, men indtægterne steg tilnærmelsesvis ca. 75 % fra 1939 til 1942, og stigningen fortsatte i 1943 og 1944 med henholdsvis ca. 29 % og ca. 17 %.

Som det fremgår af tabel 8, kulminerede indtægterne i 1944, idet der har været faldende tendens siden da.

For byggehåndværkets vedkommende er der foretaget en særskilt opgørelse over indkomsterne i de vigtigste fag indenfor byggehåndværket. Resultatet heraf er i tabel 9 sammenholdt med tallene fra tidligere undersøgelser, idet bemærkes, at man for disse gruppers vedkommende er i stand til at foretage sammenligning med 1939. Det fremgår heraf, at der har været meget varierende stigninger for de pågældende erhverv. Særlig kraftig har stigningen været for snedkermestre, glarmestre samt blikkenslagere, vand- og gasmestre, men som helhed har stigningen siden 1939 ligget under den gennemsnitlige, der har udgjort 124,2 %.

3. *Handel.*

For denne gruppe kulminerede den gennemsnitlige indkomst i 1943, jfr. tabel 10.

Tabel 10. Gennemsnitlig indkomst indenfor handelsstanden (incl. restauratører).

	Gennemsn. indkomst	Procentvis stigning
	kr.	
1939	5.151	
1943	13.337	158.9
1944	11.902	÷ 10,8
1945	10.067	÷ 15,4
1946	10.230	1,6
1947	9.906	÷ 3.2

4. *Arbejderklassen.*

Det bemærkes indledningsvis, at bortset fra fiskeriarbejderne og den til søfarten knyttede arbejderstab behandles samtlige arbejdere — såvel faglærte som ufaglærte — under eet.

Den stærke stigning i antallet af arbejdere, der blev konstateret i årene fra og med 1941, kulminerede i 1944, idet antallet siden har ligget på et lidt lavere niveau (jfr. tabel 11); men denne nedgang skyldes praktisk taget udelukkende nedgang i arbejdere udenfor fiskeri og søfart.

Antallet af havnearbejdere er steget siden 1944 fra 123 til 221 i 1947, men antallet ligger fortsat langt under førkrigstidens niveau, ca. 700. Antal-

Tabel 11. Antal skatteydere i arbejderklassen.

	Antal skatteydere				
	1939	1944	1945	1946	1947
Havnearbejdere	695	123	228	213	221
Fiskepakkere	168	275	255	347	347
Arbejdere ved andet erhverv baseret på fiskeri	316	326	233	339	391
Underordnet mandskab ved søtransport	349	189	200	249	237
Øvrige arbejdere	3.532	7.043	6.698	6.111	6.282
	5.060	7.956	7.614	7.259	7.478

Tabel 12. Gennemsnitlig indkomst for forskellige grupper indenfor arbejderklassen.

	Gennemsnitlig indkomst				Procentvis stigning			
	1939	1945	1946	1947	1945	1946	1947	1939-47
	kr.	kr.	kr.	kr.				
Havnearbejdere	2.605	3.748	4.975	5.053	÷18,6	32,7	1,6	94,0
Fiskepakkere	2.429	4.476	5.325	5.197	÷ 3,6	19,0	÷ 2,4	113,9
Arbejdere ved andet erhverv baseret på fiskeri	2.458	3.877	5.037	5.079	÷11,3	29,9	0,8	106,6
Underordnet mandskab ved søtransport	2.051	3.417	4.306	4.748	÷24,2	26,0	10,3	131,5
Øvrige arbejdere	1.957	3.843	4.430	4.661	÷11,5	15,3	5,2	138,2
	2.119	3.852	4.513	4.722	÷11,7	17,2	4,6	122,8

let af underordnet mandskab ved søtransport er også i mærkbar stigning fra 189 i 1944 til 237 i 1947. Før krigen lå antallet på ca. 350.

Tallene giver udtryk for beskæftigelsens karakter under den udprægede krigsårskonjunktur: stor beskæftigelse indenfor jordarbejde og byggevirksomhed, men mindre beskæftigelse i industrien og virksomhederne på havnen.

I tabel 12 er de gennemsnitlige indkomster nærmere belyst. Det bemærkes, at der i 1945 fandt en relativ stor nedgang sted i den gennemsnitlige indkomst, navnlig for havnearbejdere og underordnet mandskab ved søtransport. I perioden 1939

Tabel 13. Beregnet »realindtægt« for arbejderne.

	Index for leveomkostninger	Index for gennemsnitsindk.	Index for realindtægt
1939.....	100	100	100
1940.....	125	117	94
1941.....	145	128	88
1942.....	150	153	102
1943.....	152	187	123
1944.....	156	207	133
1945.....	155	182	117
1946.....	154	213	138
1947.....	159	223	140

Tabel 14. Tjenestemænd og privat ansatte funktionærer og medhjælpere.

	Gennemsnitlig indkomst				Procentvis stigning			
	1944	1945	1946	1947	1943 til 1944	1944 til 1945	1945 til 1946	1946 til 1947
	kr.	kr.	kr.	kr.				
Tekniske funktionærer og butikspersonale	4.708	4.245	5.178	5.422	11,9	÷9,8	22,0	4,7
Tjenestemænd og kontorpersonale	4.904	5.242	6.012	6.350	9,2	6,9	14,7	5,6

Tabel 15. Lægers, sagføreres og tandlægers gennemsnitsindkomst.

	Gennemsnitlig indkomst				Procentvis stigning			
	1944	1945	1946	1947	1943 til 1944	1944 til 1945	1945 til 1946	1946 til 1947
	kr.	kr.	kr.	kr.				
Læger	18.751	20.587	23.901	25.193	3,3	9,8	16,1	5,4
Sagførere	25.542	29.085	31.556	32.293	32,2	13,9	8,5	2,3
Tandlæger	14,930	17.515	15.858	18.172	—	17,3	÷9,5	14,6

til 1947 er indkomsten steget med godt 120 %, men nok så stor betydning har det at se på realindkomsten.

I tabel 13 ses bevægelserne i leveomkostningerne for de esbjergensiske arbejderes gennemsnitsindkomst samt, som et ganske vist ufuldstændigt udtryk for levevilkårene, den heraf beregnede »realindtægt«.

Det må bemærkes, at index for leveomkostningerne er beregnet på grundlag af det officielle pristal, der som bekendt ikke tager hensyn til varernes kvalitet.

5. *Tjenestemænd og funktionærer.*

Med hensyn til disse grupper henvises til tabel 14. Der har under krigen som helhed været en

Tabel 16. Samlet indkomst- og erhvervsfordeling.

Erhverv	Antal skatteydere		
	1945	1946	1947
Selvstændige erhvervsdrivende udenfor fiskeriet	1.750	1.959	2.066
Selvstændige erhvervsdrivende i forbindelse med fiskeri	553	550	547
Liberale erhverv	199	200	199
Ialt selvstændige	2.502	2.709	2.812
Tekniske funktionærer og butikspersonale	1.145	1,190	1.255
Tjenestemænd o. lign. samt kontorpersonale	2.190	2.359	2.390
Ialt funktionærer	3.335	3.549	3.645
Arbejdere udenfor fiskeri (herunder havnearbejdere)	6.926	6.324	6.503
Arbejdere ved fiskerierhverv	488	686	738
Partfiskere	1.237	1.275	1.323
Ialt arbejdere	8.651	8.285	8.564
Overordnet mandskab ved søtransport	133	127	142
Underordnet mandskab ved søtransport	200	249	237
Ialt søfolk	333	376	379
Husassistenter m. fl.	1.330	1.235	1.149
Personer uden erhverv	2.783	2.950	2.863
Lærlinge og elever	878	796	860
Andre uangivne erhverv (herunder gartnere og landbrugere)	358	355	315
Ialt husassistenter, personer uden erhverv, lærlinge m. v.	5.349	5.336	5.187
Samtlige erhvervsgrupper	20.170	20.255	20.587

konstant jævn stigning, når bortses fra 1945 for tekniske funktionærer og butikspersonale, som da havde en forholdsvis stor nedgang i den gennemsnitlige indkomst.

6. *Liberale erhverv.*

Den gennemsnitlige indkomst er steget konstant under og efter krigen. Siden 1939 er indtægten steget fra 6.980 kr. til 13.773 kr. i 1947 eller med 97,3 % eller noget mindre end den gennemsnitlige indkomst for samtlige skatteydere.

For lægerne, sagførerne og tandlægerne er der i tabel 15 foretaget en speciel opgørelse vedrørende gennemsnitsindkomsten.

I tabel 16 er givet en samlet oversigt over indkomst- og erhvervsfordelingen.

Ansat indkomst			Gennemsnit pr. skatteyder			Forskydning i den gennemsnitlige indkomst fra				
1945	1946	1947	1945	1946	1947	1942 til 1943	1943 til 1944	1944 til 1945	1945 til 1946	1946 til 1947
1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	kr.	kr.	kr.	%	%	%	%	%
16.504,1	19.607,6	20.327,3	9.430	10.009	9.839	+22,9	÷ 3,2	÷14,6	+ 6,1	÷ 1,7
10.649,6	9.184,2	7.572,7	19.258	16.699	13.844	+ 0,1	÷33,9	+21,0	÷13,3	÷17,1
1.962,7	2.473,1	2.740,8	9.863	12.366	13.773	÷ 1,0	+ 4,9	+ 5,2	+25,4	+11,4
29.116,4	31.264,9	30.640,8	11.637	11.541	10.896	+14,4	÷14,4	÷ 2,1	÷ 0,8	÷ 5,6
4.860,2	6.161,5	6.804,9	4.245	5.178	5.422	+25,5	+11,9	÷ 9,8	+22,0	+ 4,7
11,479,4	14.182.4	15.176,0	5.242	6.012	6.350	+ 5,7	+ 9,2	+ 7,1	+14,7	+ 5,6
16.339,6	20.343,9	21,980,9	4.899	5.732	6.030	+14,1	+10,1	+ 1,4	+17,0	+ 5,2
26.597,3	28.131,7	30.399,2	3.840	4.448	4.675	+23,2	+10,5	÷11,7	+15,8	+ 5,1
2.044,9	3.555,9	3.789,4	4.190	5.183	5.135	+16,7	+11,2	÷ 6,8	+23,7	÷ 0,9
8.734,4	9.172,6	9.739,6	7.061	7.194	7.362	+ 4,7	÷21,1	÷11,4	+ 1,9	+ 2,3
37.376,6	40.860,2	43.928,2	4.320	4.932	5.129	+15,6	+ 0,4	÷10,1	+12,5	+ 4,0
831,6	1.005,5	1.226,6	6.253	7.917	8.638	÷ 8,3	+67,7	+ 7,2	+26,6	+ 9,1
683,4	1.072,2	1.125,2	3.417	4.306	4.748	÷ 1,2	+96,9	÷24,2	+26,0	+10,3
1.515,0	2.077,7	2.351,8	4.550	5.526	6.205	+ 0,9	+62,7	÷ 8,3	+21,5	+12,3
2.091,4	2.443,5	2.324,9	1.572	1.979	2.023	+10,9	+17,5	+ 5,2	+25,8	+ 2,2
4.035,1	4.933,6	3.908,4	1.450	1.672	1.365	+ 6,4	+17,8	+21,1	+15,3	÷18,4
913,8	904,5	1.235,0	1.041	1.136	1.436	+16,7	+50,7	+ 3,0	+ 9,1	+26,4
1.840,8	1.828,2	1.660,1	5.142	5.150	5.270	÷24,2	+163,3	÷ 8,1	+ 0,2	+ 2,3
8.881,1	10.109,8	9.128,4	1.660	1.895	1.760	+ 6,0	+44,4	+ 7,9	+14,2	÷ 7,1
93.228,7	104.656,5	108.030,1	4.622	5.167	5.247	+14,5	÷ 1,2	÷ 4,3	+11,8	+ 1,5

FRA ESBJERG KOMMUNES arbejdsmark

Antal lejligheder taget i brug.

	Antal huse	Antal lejligheder med (Pigeværelse regnes som værelse, lofts- og pulterkamre ikke)					Ialt
		1-vær.	2-vær.	3-vær.	4-vær.	5-vær.	
1939....	61	19	134	132	26	12	323
1940....	26	10	112	17	0	10	149
1941....	9	8	11	38	6	2	65
1942....	36	40	25	48	27	20	160
1943....	43	24	79	29	16	16	164
1944....	56	6	93	128	29	35	291
1945....	21	13	80	20	1	4	118
1946....	33	8	58	36	11	6	119
1947....	69	1	9	44	10	11	75
1948....	175	0	151	154	63	15	383
1929-39 i gennemsn.	68	22	146	81	23	6	278
1940-48 i gennems.	52	12	69	57	18	13	169

(Bygningsinspektørens beretning).

Kødkontrollen.

Den kvalitetsmæssige bedømmelse, som foregår i henhold til bekendtgørelse af 5/5 1943, fremgår af nedenstående skema:

Okser	1. kvalitet (3 stjerner)		2. kvalitet (2 stjerner)		3. kvalitet (1 stjerne)	
		%		%		%
1947....	2.461	93,47	130	4,93	17	0,65
1948....	1.793	98,68	23	1,27	1	0,05

Okser	Ingen kvalitet intet mærke		Nødslagtninger	
		%		%
1947.....	6	0,23	19	0,72
1948.....	0		12	0,44

Fedekalve	Ekstra kvalitet (3 K'er)		1. kvalitet (2 K'er)		2. kvalitet (1 K)	
		%		%		%
1947....	1.530	69,42	557	25,27	89	4,04
1948....	1.219	83,89	180	12,38	49	3,38

Fedekalve	Ingen kvalitet (intet mærke)		Nødslagtninger	
		%		%
1947.....	28	1,27	3	0,22
1948.....	5	0,35	6	1,05

Ved vurderingskommissionens bedømmelse er nu ca. 99 % af kreaturerne i 1. kvalitet, og ca. 84 % af kalvene er af ekstra kvalitet. I 1942, da bedømmelsen foretoges på den slagtede krop, var resultatet henholdsvis 78,54 % og 34,87 %. En virkelig forbedring i kvaliteten er der dog ikke tale om, og kvalitetsbedømmelsen kan ikke siges at være af nogen værdi som vejledning for det købende publikum.

Der findes i byen 53 slagterforretninger og 6 viktualieforretninger, som er inspiceret i årets løb. De bestræbelser, som er påbegyndt i 1947 for at få ældre lokaler forbedrede og opnå overensstemmelse med forskrifterne, er blevet fortsat i

årets løb, og der er for et par forretningers vedkommende opnået gode resultater. Ofte er det desværre således, at der ingen udvidelsesmuligheder findes, og materialesituationen har også været en hindring for opnåelse af helt forskriftsmæssige eller ønskede forhold.

I henhold til landbrugsministeriets bekendtgørelse af 13/6 1947 skal alt 2. kl. kød og slagteaffald henvises til særlige virksomheder, hvor det anvendes til fedtafsmeltning eller til fremstilling af kødkonserves eller kødekstrakt. Der findes derfor ikke mere 2. kl. kødudsalg.

(Beretning fra de offentlige slagtehuse).

De gamles hjem.

Esbjerg kommunes alderdomshjem er opført i 1929 og er i 1948 blevet udvidet. Den samlede anlægsudgift for hjemmet udgør herefter kr. 846.240.

Efter udvidelsen omfatter alderdomshjemmet 93 værelser, hvoraf 6 er til ægtepar, samt en sygeafdeling med 4 sygestuer beregnet til 12 patienter. Ved den i 1948 stedfundne udvidelse af hjemmet forøgedes antallet af værelser med 25, foruden at der kunne indrettes 11 hårdt tiltrængte funktionærværelser. Herudover indeholder udvidelsen depotrum, et værkstedslokale med høvlebænk for de gamle samt et velindrettet ekspeditionslokale og samtaleværelse for forvalteren. En ny båreelevator med plads til 5 personer har vakt beboernes udelte tilfredshed.

Der føres fælleshusholdning for pleje- og sygeafdelingerne. Køkkenet er indrettet i kælderetagen, og maden transporteres herfra gennem elevator til afdelingerne. Man har i dette beretningsår fuldført køkkenets mekanisering, idet der er anskaffet elektriske pålægs- og brødskæremaskiner, dette i forbindelse med, at man tidligere disponerede over røre- og hakkemaskine, kartoffelskrællemaskine, automatisk kaffemaskine, opretstående gasbageovn og fritstående gasbord med kapacitet til 300 personer, viser, at køkkenets indretning står på højde med tiden.

Alderdomshjemmets sygeafdeling har gennem de senere år til stadighed været stærkt overbelagt. I denne anledning har det sociale udvalg med byrådets billigelse ladet udarbejde og indsende planer til en ny tilbygning til hjemmet. Det udarbejdede projekt — der nylig er blevet godkendt — giver mulighed for indretning af sygeværelser med plads til 25 sygesenge og indeholder desuden, udover lejligheder og værelser til personale, en forsamlingssal beregnet til ca. 200 personer.

Hjemmets beliggenhed — umiddelbart grænsende til kommunens lystskove og parkanlæg — muliggør tillige, at beboerne i sommertiden kan nyde naturen i rigt mål.

(Socialvæsenets beretning).

Ved lov nr. 362 af 4. juli 1946 er skabt hjemmel for at yde svangre kvinder, som opfylder de økonomiske betingelser for medlemsskab — som nydende medlemmer — i en statsanerkendt sygekasse, ½ liter sødmælk daglig efter forløbet af den 3. svangerskabsmåned, og efter fødslen 1 liter sødmælk daglig i barnets første 6 levemåneder.

Byrådet har overladt den stedlige mødrehjælpsinstitution lovens administration.

I regnskabsåret 1948—49 har 1525 kvinder

modtaget mælkehjælp. Til svangre kvinder er udleveret 118.160 mælkekort à ½ liter og til mødre 113.780 kort à 1 liter.

Den med foranstaltningen i regnskabsåret 1948—49 forbundne udgift har andraget kr. 89.707,27. Statskassen refunderede ⅔ med kr. 59.804,85, hvorefter kommunens udgift udgør kr. 29.902,42.

Kommunens udgifter

i henhold til lov nr. 138 af 10. maj 1915 om foranstaltninger mod smitsomme sygdommes udbredelse.

Sygehusbehandling:

1466 sygedage à 10,00 kr.		14.660,00
136 penicillinbehandlinger à 55,00 kr.		7.480,00
Desinfektioner	kr. 59,50	
Erstatninger i medfør af lovens §§ 16, 17, 19, 20, 22, 25 og 27[2]	» 2.400,00	
	kr. 2.459,50	
heraf afholder opholdskommunen halvdelen		1.229,75
Ialt		23.369,75

(Socialvæsenets beretning).

I vandværkets 52. driftsår er der til forbrugerne leveret 3.785.053 m³ vand eller 0,95 % mere end året forud. Heraf er til næringsbrug anvendt 893.120 m³ eller 17,49 % mere end det foregående år.

Det gennemsnitlige døgnforbrug har ligget på 10.288 m³ eller 260 liter pr. indbygger, og fraregner man vand til næringsbrug, bliver det gennemsnitlige døgnforbrug 198 liter vand pr. indbygger.

Til drift af pumperne er medgået 1.550.612 kwh elektricitet, hvilket i gennemsnit svarer til 38,09 kwh pr. 100 m³ vand. Den gennemsnitlige pris har været 14 øre pr. kwh.

Til rensning og afsyring af den samlede vandmængde er der medgået 125.000 kg kalkgryn.

For at undersøge de vandførende lag ved Grønttorvet i Esbjerg har man foretaget 2 prøveboringer i en dybde af ca. 55 meter, men resultatet var negativt, da lagene ikke var tilstrækkeligt vandførende. Af andet brøndborearbejde kan nævnes fornyelse af 5 stk. gamle boringer samt de igangværende prøveboringer ved Tjæreborg.

Vandværkets udgifter pr. m³ vand har været:

1.	Lønninger	2,460
2.	Pensionsfondene	0,310
3.	Forsikring, skatter og afgifter	0,052
4.	Kontorholdsudgifter og byens bestyrelse	0,224
5.	Elektricitet og brændselsolie samt belysning	5,550
6.	Vedligeholdelse af bygninger	0,586
7.	Vedligeholdelse af maskiner, brønde og boringer samt olie, rekvisitter og inventar	0,610
8.	Vedligeholdelse af ledninger	0,377
9.	Nye ledninger	0,829
10.	Forskellige udgifter: Leje af arealer. Fornyelse af filtermateriale. Befordringsgodtgørelse. Rejseudgifter. Repræsentationsudgifter. Lastbiludgifter. Vedligeholdelse af veje	0,685
11.	Renter af driftskapital	0,073
12.	Renter af bogført værdi	0,588
13.	Afskrivning	1,464
14.	Henlæggelse	2,440
15.	Ulykkesforsikring	0,007
	Ialt øre	16,255

1947/48: Ialt øre 15,810.

(Esbjerg vandværks beretning)

De gode kommunikationsmidler med den vestlige verden, arealer ved havnen, jernbanespor og landevej samt sidst, men ikke mindst en dygtig og energisk arbejderstab, der i det forløbne år har holdt den største industriomsætning pr. beskæftiget, i forhold til Danmarks andre købstæder, byder nye virksomheder gode arbejdsbetingelser.

Forskellige værkstedslokaler — bl. a. fra besættelsestiden — står dog endnu tomme til trods for, at Esbjerg mangler visse kategorier af virksomheder, som her i kraft af byens ca. 50.000 indbyggere og det store bagland: Vest- og Sønderjylland godt kunne finde gode vækstbetingelser.

Nye virksomheder skyder dog stadig op. Ovenfor ses F. D. B.s nye kemikaliefabrik, der i dette forår går i gang med at fremstille en række af de for land- og havebrug vigtige præparater til bekæmpelse af plantesygdomme og skadedyr.

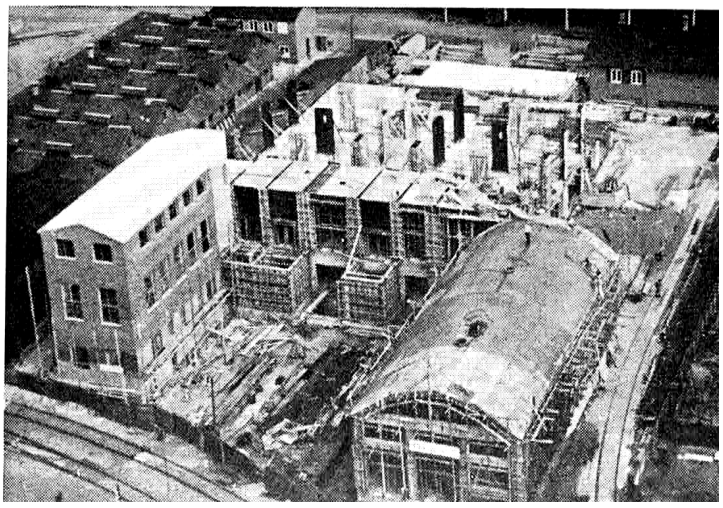
F. D. B. har sikret sig fremstillingsretten til de mest virksomme insektbekæmpelsesmidler, forskellige ukrudtsmidler af vækststoftyperne og kviksølvholdige afsvampningsmidler til korn, og med den udvikling, der er indenfor fabrikationen af plantebeskyttelsesmidler, vil den nye fabrik sikkert snart sprænge rammerne.

Efter i vinteren 1946 at have erhvervet nogle 1500 m² store værkstedsbygninger, som var opført under besættelsen, og indrettet disse til råvare- og færdigvarelagre, gik man i gang med opførelsen af en 2½ etages fabriksbygning, der nu snart står færdig til med et moderne kemisk-analytisk laboratorium at gennemføre en produktionsvirksomhed til gavn for landbruget.

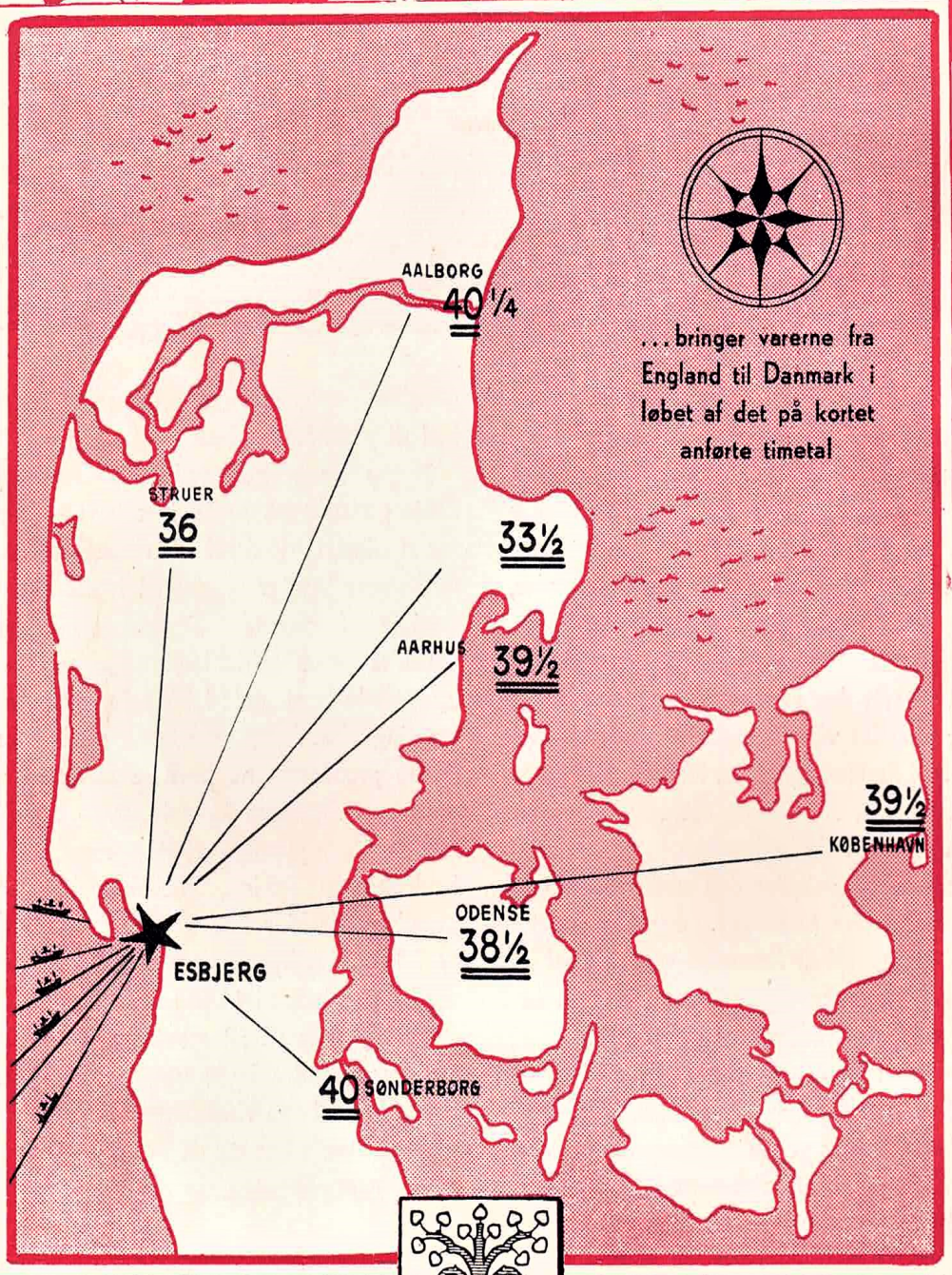
Netop landbrugets vækst og fremgang ligger Esbjerg stærkt på sinde, idet havnen blev anlagt for at sikre, at de danske landbrugsprodukter kunne komme hurtigt og derved friske frem til vore vestlige aftagerlande. Fryseteknikkens udvikling påkaldte interesse, idet landbrugsministeriets kvæg- og kødudvalg allerede i 1934 fremsatte planer om bygning af et fryse- og kølehus med ønsket om at skaffe producenterne jævnere indtægter og konsumenterne jævnere forsyninger.

Den 15. september 1949 skete den for dansk landbrug og Esbjerg glædelige begivenhed, at grundstenene blev lagt til Dansk landbrugs fryse- og kølehus, et bygningsværk på 13.000 m² etageareal med plads til 10.000 dyrekroppe.

På vejen op til 32 meters højde bringer vi et fotoglimt af det bygningsværk, der i nutid og fremtid skal bære vidnesbyrd om dansk landbrugs vilje og evne til at vie de bedste kræfter for Danmarks genopbygning.

DEN KORTESTE VEJ

...bringer varerne fra England til Danmark i løbet af det på kortet anførte timetal

...betyder besparelse af tid og fragtudgifter

VIA

...sikrer varerne, således at disse kommer friske frem

ESBJERG